

Uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie bankowych tytułów egzekucyjnych

Trybunał Konstytucyjny opublikował uzasadnienie wyroku z dnia 14 kwietnia 2015 roku stwierdzającego niezgodność z Konstytucją przepisów o bankowych tytułów egzekucyjnych (BTE) - art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (sygn. akt P 45/12).

Uzasadnienie wyjaśnia przede wszystkim skutki wyroku związane z odroczeniem utraty mocy przepisów o BTE do dnia 1 sierpnia 2016 roku. Trybunał Konstytucyjny potwierdził, że w okresie odroczenia przepisy o BTE (o ile wcześniej nie zostaną uchylone bądź zmienione przez ustawodawcę) powinny być nadal stosowane przez ich adresatów, w tym przez sądy. Trybunał Konstytucyjny zasygnalizował również problem możliwości ewentualnego wznowienia postępowań związanych z BTE, jeżeli ustawodawca nie zmieni bądź nie uchyli przepisów o BTE przed datą utraty ich mocy.

Odroczenie utraty mocy przepisów o BTE

Z wydanego po ogłoszeniu wyroku komunikatu Trybunału Konstytucyjnego wynikało, że odroczenie utraty mocy obowiązującej przepisów o BTE miało na celu *"umożliwić zakończenie spraw w toku oraz wydanie przez ustawodawcę odpowiednich przepisów intertemporalnych"*.

W ustnych motywach wyroku Trybunał Konstytucyjny wskazał nadto, że sądy stosując nadal przepisy o BTE powinny zwracać uwagę na wartości konstytucyjne przy stosowaniu tych przepisów, a ponadto że niedopuszczalne będzie wznowienie postępowań po upływie okresu odroczenia.

W pisemnym uzasadnieniu wyroku z dnia 14 kwietnia 2015 roku Trybunał Konstytucyjny w kontekście odroczenia utraty mocy przepisów o BTE stwierdził m.in., że:

- utrata mocy obowiązującej przepisów o BTE z dniem publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego mogłaby doprowadzić do wielu negatywnych konsekwencji;
- w okresie odroczenia, przepisy o BTE powinny być stosowane nadal przez sądy, niezależnie od tego (i) że przepisy o BTE zostały uznane za niekonstytucyjne oraz (ii) że ewentualne wznowienia postępowań będą miały miejsce po upływie terminu odroczenia;

- sądy (zarówno w okresie odroczenia jak i podczas rozpoznawania ewentualnych spraw o wznowienie postępowań po upływie okresu odroczenia) powinny mieć na uwadze to, że na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego banki utraciły istotne uprawnienie, które służyło ochronie ich interesów i interesów deponentów – niejako sugerując, że sądy powinny powściągliwie podchodzić do ewentualnych prób podważenia rozstrzygnięć opartych na przepisach o BTE;
- konieczne jest wprowadzenie przez ustawodawcę przepisów, które umożliwią bankom łatwe egzekwowanie wierzytelności, a które nie będą krzywdzące dla klientów banków;
- konieczne jest wydanie przepisów intertemporalnych, które uregulują sposób zakończenia spraw wydanych na podstawie BTE, a przed utratą mocy obowiązującej przepisów o BTE.

Problem wznowienia postępowania

Z pisemnego uzasadnienia wynika, że aktywność ustawodawcy, ma zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, również duże znaczenie w kontekście ewentualnej dopuszczalności wznowienia postępowań związanych z BTE.

Jeśli bowiem ustawodawca do dnia 1 sierpnia 2016 roku zmieni bądź uchyli zakwestionowane przepisy o BTE, brak będzie możliwości żądania przez kredytobiorców na podstawie art. 190 ust. 4 Konstytucji wznowienia postępowań, w których rozstrzygnięcia oparte były na przepisach o BTE. Źródłem zmiany przepisów nie będzie już bowiem interwencja Trybunału Konstytucyjnego, a interwencja samego ustawodawcy.

Jeśli natomiast ustawodawca nie zmieni bądź nie uchyli zakwestionowanych przepisów o BTE do dnia 1 sierpnia 2016 roku i stracą one moc wskutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego, to wówczas otworzy się droga do wznowienia postępowań, w których rozstrzygnięcia były oparte na przepisach o BTE. Wydaje się więc, że w odróżnieniu do ustnych motywów w pisemnym uzasadnieniu Trybunał Konstytucyjny nie wyklucza możliwości wznowienia postępowań dotyczących BTE, o ile zakwestionowane przepisy utracą moc na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, a nie interwencji ustawodawcy.

Zdanie odrębne – przypadki odmowy zastosowania przepisów o BTE

Na uwagę zasługuje również zdanie odrębne sędziego Piotra Tulei, który w kwestii odroczenia utraty mocy przez przepisy o BTE wskazał, że odmowa ich zastosowania w okresie odroczenia przez sądy mogłaby prowadzić do naruszenia konstytucyjnych praw tak banków, jak i pozostałych klientów banków, którzy powierzyli bankom depozyty. Sędzia Tuleja odniósł się przy tym krytycznie do pierwszych rozstrzygnięć zapadłych po wyroku Trybunału Konstytucyjnego¹, w których sądy odmówiły zastosowania przepisów o BTE powołując się na ich niekonstytucyjność.

Zdaniem sędziego Tulei, nie można jednak w ogóle wykluczyć sytuacji, w których możliwa mogłaby być odmowa zastosowania niekonstytucyjnego przepisu w okresie odroczenia (np. gdy bankowy tytuł egzekucyjny został wystawiony przez bank dopiero po śmierci dłużnika przeciwko jego spadkobiercom). Taka odmowa powinna mieć miejsce wyłącznie wtedy, gdy sąd ma do czynienia z innym kontekstem normatywnym skontrolowanych przez Trybunał Konstytucyjny przepisów o BTE lub gdy w danej sprawie występuje inny stan faktyczny, który nie został uwzględniony przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 roku wraz z uzasadnieniem jest dostępny pod następującym linkiem:

http://otk.trybunal.gov.pl/orzeczenia/ezd/sprawa_lista_pliko_w.asp?syg=P%2045/12

¹ Postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Północ w Warszawie z dnia 27 kwietnia 2015 roku (II Co 1780/14) oraz postanowienie Sądu Rejonowego w Cieszynie z dnia 4 maja 2015 roku (I Co 998/14).

Kontakt

Marcin Ciemiński
Partner

T: +48 22 627 11 77

E: marcin.cieminski@cliffordchance.com

Marcin Krysa
Counsel

T: +48 22 627 11 77

E: marcin.krysa@cliffordchance.com

Paweł Pogorzelski
Associate

T: +48 22 627 11 77

E: pawel.pogorzelski@cliffordchance.com

Maciej Bocheński
Associate

T: +48 22 627 11 77

E: maciej.bochenski@cliffordchance.com

Niniejsza publikacja nie omawia wszystkich aspektów przedstawianych zagadnień i nie stanowi porady prawnej ani porady innego rodzaju.

www.cliffordchance.com

Norway House, ul. Lwowska 19, 00-660 Warsaw, Poland
© Clifford Chance 2015

Clifford Chance, Janicka, Kruzewski, Namiotkiewicz i wspólnicy spółka komandytowa

Abu Dhabi ■ Amsterdam ■ Bangkok ■ Barcelona ■ Beijing ■ Brussels ■ Bucharest ■ Casablanca ■ Doha ■ Dubai ■ Düsseldorf ■ Frankfurt ■ Hong Kong ■ Istanbul ■ Jakarta* ■ Kyiv ■ London ■ Luxembourg ■ Madrid ■ Milan ■ Moscow ■ Munich ■ New York ■ Paris ■ Perth ■ Prague ■ Riyadh ■ Rome ■ São Paulo ■ Seoul ■ Shanghai ■ Singapore ■ Sydney ■ Tokyo ■ Warsaw ■ Washington, D.C.

*Linda Widyati & Partners in association with Clifford Chance.